

NEKA PRAVNA PITANJA O POLOŽAJU ŽIVOTINJA U KAZNENOM POSTUPKU: HRVATSKA I POREDBENA PERSPEKTIVA

Doc. dr. sc. Maja Pilić*
Petar Lesko, mag. krim.**

UDK 343.58(497.5)
<https://doi.org/10.30925/zpfsr.46.3.8>
Ur.: 10. travnja 2025.
Pr.: 10. rujna 2025.
Prethodno priopćenje

Sažetak

Pitanje pravnog položaja životinja u kaznenom postupku jedno je od najmanje istraživanih područja unutar kaznenopravne znanosti. Unatoč porastu svijesti o potrebi zaštite životinja, njihov je položaj u kaznenom postupku i dalje pravno neuređen. U ovom se radu analizira pravni status životinja kroz kazneno i kaznenoproceno pravo, s posebnim naglaskom na hrvatski pravni okvir i njegova ograničenja. Rad također donosi komparativni prikaz odabranih pravnih sustava u kojima se bilježe značajni iskoraci u smjeru priznanja životinja kao subjekata kaznenopravne zaštite. Cilj je rada istražiti mogućnosti redefiniranja pravnog pojma „žrtve“ u kaznenom postupku na način koji bi uključivao i životinje kao osjećajna bića, čime bi se priznavanjem određenog procesnog subjektiviteta životinjama doprinijelo jačanju njihove stvarne zaštite te otvorilo prostor za daljnje zakonodavne reforme.

Ključne riječi: životinje; ubijanje ili mučenje životinja; kazneni postupak; žrtva; komparativno pravo.

1. UVOD

Mučenje životinja je fenomen prisutan kroz povijesni razvoj društava, ali donedavno nije bio značajno istraživan ni među pravicima ni među stručnjacima koji se bave proučavanjem patoloških oblika ponašanja. Neki autori ističu da jedan

* Dr. sc. Maja Pilić, docentica, Sveučilište u Splitu, Fakultet za forenzičke znanosti; maja.pilic@forenzika.unist.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1979-3023>.

** Petar Lesko, mag. krim., student, Sveučilište u Mostaru, Pravni fakultet; petar.lesko@pf.sum.ba. ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-1865-6233>.

Ovaj rad je nastao kao nastavak istraživanja diplomskog rada studenta diplomskog studija Kriminalistike i sigurnosnog menadžmenta Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru pod nazivom „Pravno uređenje ubijanja i mučenja životinja u Bosni i Hercegovini“.

od razloga za taj nedostatak pažnje leži u društvenom percipiranju životinja kao bića nižeg reda koja nemaju svoja prava i smatraju se imovinom svojih vlasnika.¹ Povijesno gledano, nasilje nad životinjama u nekim je slučajevima bilo ignorirano ili su ga čak opravdavale ugledne znanstvene, vjerske i obrazovne institucije. Takvi stavovi postupno su se počeli mijenjati rastom ekološke svijesti te sve snažnijim zagovaranjem zaštite prava životinja i njihove dobrobiti.² Danas, iako još uvijek postoje izazovi, sve se više prepoznaje važnost zaštite životinja kao važnog elementa etičkog postupanja u civiliziranom društvu. Promjene koje su uslijedile odražavaju širi kulturni i društveni razvoj u odnosu ljudskih prava prema pravima životinja te pokazuju rastuću svijest o njihovoj dobrobiti kao ključnom dijelu suvremenih etičkih standarda.³ Sve veći utjecaj životinja na ljudski život doveo je do razvoja grane prava, pravo životinja kako se naziva u literaturi,⁴ a čiji je krajnji cilj uspostava pravilne zaštite različitih aspekata životinjskih prava.⁵ U literaturi se spominju određena prava životinja poput prava na život i opstanak, prava na svoju nenarušenu prirodnu životnu sredinu, prava na zaštitu od bilo kakvih oblika mučenja i zlostavljanja i sl.⁶ Međutim, to ne znači da su životinje subjekti prava, ali im se priznaju prava koja po prirodi pripadaju i čovjeku.⁷ S obzirom na sve veći broj životinja, osobito kućnih ljubimaca (u Europskoj uniji, Norveškoj i Švicarskoj 2022. godine bilo je 145 milijuna kućnih ljubimaca, što je porast od 5 milijuna u odnosu na prethodnu godinu),⁸ potreba za pronalaženjem najboljeg rješenja u pogledu pravnog položaja životinja nameće se kao obveza.

Ovaj rad analizira aktualni hrvatski zakonodavni okvir te ističe njegova ograničenja u pogledu položaja životinja u kaznenom postupku, dok se komparativnim pristupom predstavljaju primjeri iz pravnih sustava poput Njemačke, Italije, SAD-a i Švicarske, koji su napravili značajne korake prema priznavanju životinja kao subjekata kaznenopravne zaštite. Cilj je ovog rada prikazati normativne i teorijske

- 1 Arnold Arluke i Carter Luke, „Physical Cruelty toward Animals in Massachusetts 1975-1990“, *Society and Animals* 5, br. 3 (1997): 195-204.
- 2 Zoran Čiča, ur., *Ta ravnopravna stvorenja – 100 odgovora na 100 pitanja o pravima životinja* (Čakovec: Dvostruka duga, 2007.), 27.
- 3 Martina Horvat, „Povezanost mučenja životinja s međuljudskim nasiljem“, *Kriminologija i socijalna integracija* 19, br. 1 (2011): 83-85.
- 4 Rafael N. Fasel i Sean C. Butler, *Animal Rights Law* (Oxford, London, New York, New Delhi, Sydney: Hart Publishing, 2023.).
- 5 Više o ovoj pravnoj grani vidi u: Tomislav Nedić, „Formalno određenje prava životinja kao pravne grane“, u: *Pravo-politika-bioetika*, ur. Josip Guć i Hrvoje Jurić (Zagreb: Pergamena, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Centar za integrativnu bioetiku, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku, Zagreb, 2021.), 75-91.
- 6 Dragan Jakovljević, „Prava za životinje“, *Filozofska istraživanja* 33, br. 1 (2013): 167-182.
- 7 O tome više vidi u: David Favre, „Living Property: A New Status for Animals Within the Legal System“, *Marquette Law Review* 93, br. 3 (2010), 1021-1070; Tomislav Nedić i Dubravka Klasiček, „Questioning Animals’ Status as Objects of Property Rights in Croatian and Comparative Property Law“, *Pravni vjesnik* 39, br. 2 (2023): 53-70.
- 8 Jakša Barbić i Mirela Župan, ur., *Pravna zaštita kućnih ljubimaca* (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2023.), predgovor, 7.

izazove postojećeg uređenja životinja u kaznenom postupku te kroz poredbenopravnu analizu ponuditi argumente za moguće promjene u pravnom statusu životinja u kaznenom postupku. Pritom se postavlja pitanje može li se postojeći pojam „žrtve“ u kaznenom postupku proširiti kako bi obuhvatio i životinje kao osjetilna bića te koji bi normativni koraci bili nužni kako bi se u hrvatskom kaznenopravnom sustavu omogućilo zastupanje interesa životinja u kaznenim postupcima. To zbog toga što recentna definicija žrtve u Zakonu o kaznenom postupku⁹ onemogućuje učinkovitu kaznenopravnu zaštitu dobrobiti životinja, a poredbenopravna analiza ukazuje na to da je priznavanje statusa životinja kao ograničenih pravnih subjekata u kaznenim postupcima provedivo i funkcionalno.

2. PRAVNI STATUS ŽIVOTINJA U HRVATSKOM PRAVU

O statusnom položaju životinja vode se različite znanstvene rasprave, koje prvenstveno žele zaštititi dobrobit životinja, a istodobno njihov status staviti pod pravne norme pozitivnih grana prava. Tako se s aspekta građanskog prava nastoji razlučiti subjektivitet od objektiviteta prava životinja. Vodinelić navodi da su subjekti prava „fizička lica – ljudi, pravna lica – organizacije i životinje“ te kako su životinje objekti prava *sui generis*, isto koliko i subjekti prava *sui generis*, odnosno i subjekti i objekti prava.¹⁰ Međutim, drugi autori smatraju kako je to sporno s aspekta nositeljstva prava zbog primjene voljno-interesnih teorija u našoj građanskopravnoj doktrini, gdje se u nedostatku voljne odrednice teško može govoriti o nositeljstvu subjektivnih građanskih prava.¹¹ Unutar građanskog prava pravni status životinja osobito se ogleda u stvarnom pravu, naglašavajući diskrepanciju između pitanja životinja kao nositelja subjektivnih prava te životinja kao objekata stvarnih prava.¹²

Valja naglasiti kako se u hrvatskom građanskopravnom zakonodavstvu nigdje izričito ne spominje pravni status životinja, dok se u poredbenim pravnim sustavima naglašava da životinje nisu stvari, odnosno da su to osjećajna bića, iako se i dalje životinje tretiraju kao stvari.¹³ Osim toga, kod nas se pravni status životinje razlikuje s obzirom na njihovu vrstu. Tako se divlje životinje smatraju ničijom stvari (lat.

9 Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine, br. 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 126/19., 130/20., 80/22., 36/24., 72/25. (u daljnjem tekstu: ZKP).

10 Vladimir Vodinelić, *Građansko pravo, Uvod u građansko pravo i opšti deo građanskog prava* (Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu, 2012.), 325, 415.

11 Dubravka Klasiček i Tomislav Nedić, „Kućni ljubimci u građanskom pravu“, u: *Pravna zaštita kućnih ljubimaca*, ur. Jakša Barbić i Mirela Župan (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2023.), bilj. 21, 66. Vidi i: Dubravka Klasiček i Tomislav Nedić, „Contemporary Property (Rights) Challenges – Digital Assets, Animals and Human Body Parts“, *EU and Comparative Law Issues and Challenges Series 7* (2023): 414-442.

12 Klasiček i Nedić, „Kućni ljubimci u građanskom pravu“, 66.

13 U državama poput Austrije, Njemačke, Švicarske, Češke, Nizozemske, Moldavije te Québecu u Kanadi u građanskopravnom zakonodavstvu izričito se navodi da životinje nisu stvari, dok se primjerice u Belgiji, Francuskoj, Španjolskoj, Portugalu, Ujedinjenom Kraljevstvu i Kolumbiji izričito navodi da su životinje „osjećajna bića“. Klasiček i Nedić, „Kućni ljubimci u građanskom pravu“, 67.

res nullius), a pitome i pripitomljene tretiraju se „manje-više jednako kao i nežive stvari“, ponajprije zato što im se posebnim propisima o zaštiti životinja pruža zakonska zaštita.¹⁴ Bez obzira na potonju odrednicu, u (građanskom) pravnom poretku životinje „jesu stvari u građanskopravnom smislu, ali je postupanje s njima posebno uređeno Zakonom o zaštiti životinja“.¹⁵

Pritom valja naglasiti kako u europskom pravnom prostoru postoji tendencija napuštanja kvalifikacije životinje kao stvari, no s druge strane doima se vrlo teško zamislivo da bi životinje imale subjektivitet jednak onom koji imaju ljudska bića. Kroz komparativnu sudsku praksu vidljivo je kako su postojali pokušaji da se na zaštitu dobrobiti životinja, točnije kućnih ljubimaca – koje Zakon o zaštiti životinja¹⁶ definira kao životinje koje čovjek drži zbog društva, zaštite i pomoći ili zbog zanimanja za njih¹⁷ – analogno primijene sudske odluke kojima se štite prava djeteta. Međutim, ta je analogija vrlo brzo napuštena, ali se u tim jurisdikcijama ukazala potreba da se konkretno kućni ljubimci ne tretiraju kao nežive stvari, već da se razmatraju interesi životinje: s kim je prikladnije da kućni ljubimac živi, što je u najboljem interesu za životinju, tko će (i hoće li) imati pravo na druženje s kućnim ljubimcem, kako prepoznati interes životinje i sl.¹⁸ U odgovoru na pitanje što je životinja ako nije stvar, postoje različita pravna, filozofska i psihološka promišljanja, o čemu svjedoče brojna djela naših autora.¹⁹ Tako se u odnosu na životinje u literaturi spominje da su to čuvstvena bića, pri čemu postoje različita stajališta o tome što znači čuvstvena narav životinja. Prema nekima, to je sposobnost osjećanja različitih stanja, prema drugima dostojanstvo, a prema trećima sposobnost fizičkog i emocionalnog osjećanja određenih potreba koje nisu samo nagoni.²⁰ Brojni pravni sustavi uveli su i promijenili zakone kako bi bolje zaštitili životinje, a pravni temelj priznavanja životinja kao osjećajnih bića leži u Protokolu priloženom Ugovoru o Europskoj uniji – Protokol o zaštiti i dobrobiti životinja.²¹ Od tada su različite jurisdikcije²² donijele zakone kojima se priznaje da su životinje osjećajna bića.

14 Klasiček i Nedić, „Kućni ljubimci u građanskom pravu“, 65.

15 Klasiček i Nedić, „Kućni ljubimci u građanskom pravu“, 68.

16 Zakon o zaštiti životinja, Narodne novine, br. 102/17., 32/19., 78/24.

17 Čl. 4. st. 1. t. 10. Zakona o zaštiti životinja.

18 Sandra Winkler, „Neka pravna promišljanja o položaju kućnih ljubimaca u obitelji“, u: *Pravna zaštita kućnih ljubimaca*, ur. Jakša Barbić i Mirela Župan (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2023.), 95.

19 Nikola Visković, *Životinja i čovjek, Prilog kulturnoj zoologiji* (Split: Književni krug, 1996.).

20 Winkler, „Neka pravna promišljanja“, 94.

21 *Protocol annexed to the Treaty of the European Community – Protocol on Protection and Welfare of Animals* (1997), SL C 321 E, 29.11.2006.

22 Vidi u: Jane Kotzmann, „Sentience and Intrinsic Worth as a Pluralist Foundation for Fundamental Animal Rights“, *Oxford Journal of Legal Studies* 43, br. 2 (2023): 407.

3. STATUS ŽIVOTINJE PREMA KAZNENOM MATERIJALNOM PRAVU

Objekt kaznenopravne zaštite prema temeljnim postulatima kaznenog prava jesu najviša pravna dobra, odnosno pravna dobra koja predstavljaju ustavnu kategoriju.²³ To potvrđuje i Ustav Republike Hrvatske, koji navodi da „svako ljudsko biće ima pravo na život“.²⁴ Ovdje valja spomenuti i poredbenopravne sustave u kojima je zaštita životinja postala ustavna kategorija, poput Njemačke,²⁵ Austrije,²⁶ Švicarske,²⁷ EU-a²⁸ i Italije.²⁹ Pravno uređenje položaja životinja otežava činjenica da ne postoji univerzalna definicija njihova statusnog položaja u društvu. Kroz našu sudsku praksu vidi se da se životinje poistovjećuju sa stvarima, kao što predviđa i građansko pravo, npr. u slučaju kada netko ubije psa koji ga napada, osoba treba biti osuđena za kazneno djelo oštećenja tuđe stvari, a ne za ubijanje životinje.³⁰ Ako pođemo od filozofskih promišljanja o tome da su životinje čuvstvena bića, odnosno bića koja imaju sposobnost doživljavanja osjećaja psihičke boli i fizičkih bolova te patnje,³¹ prirodno se nameće pitanje mogu li životinje razmišljati, odnosno imaju li sposobnost rasuđivanja. U komparativnoj psihologiji veći se naglasak stavlja na kognitivne vještine koje se istražuju kod životinja, a psiholozi se svakako slažu da one u određenoj mjeri mogu razmišljati, odnosno da razumiju mnogo o svojoj

23 Petar Novoselec, *Opći dio kaznenog prava* (Osijek: Pravni fakultet, 2016.), 8-9.

24 Čl. 21. Ustava Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 137/97., 08/98., 113/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10., 05/14. (u daljnjem tekstu: Ustav).

25 Njemačka je jedna od prvih zemalja EU-a koja je uvela zaštitu životinja kao ustavnu kategoriju. U čl. 20.a njemačkog Temelnog zakona propisuje se zaštita životinja kao državna obveza. Njemački Temeljni zakon (*Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland*), BGBl. I S. od 23. svibnja 1949, s posljednjim izmjenama BGBl. I 94 od 25. ožujka 2025.

26 Austrija je 2013. godine u čl. 11. st. 1. t. 8. Saveznog ustavnog zakona uključila zaštitu životinja kao ustavnu vrijednost. Austrijski Savezni ustavni zakon (*Bundes-Verfassungsgesetz*), BGBl. I br. 111/2013 od 12. srpnja 2013., s posljednjim izmjenama BGBl. I br. 82/2019 od 5. srpnja 2019.

27 Čl. 80. švicarskog Saveznog ustava (*Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft*), AS 1999 2556 od 1. siječnja 2000., s posljednjim izmjenama br. AS 2024 1234 od 15. prosinca 2024.

28 „U oblikovanju i provedbi politika Zajednice u području poljoprivrede, ribarstva, prijevoza, unutarnjeg tržišta, istraživanja i tehnološkog razvoja te istraživanja svemira, Zajednica i države članice, budući da su životinje čuvstvena bića, punu pažnju posvećuju zahtjevima za dobrobit životinja, istovremeno poštujući zakonodavne i druge odredbe te običaje država članica, posebno u odnosu na vjerske obrede, kulturne tradicije i regionalnu baštinu.“ Čl. 13. Ugovora o funkcioniranju EU-a, SL C 202/49, 7.6.2016.

29 Talijanski Ustav izvorno nije sadržavao odredbe koje se izričito odnose na zaštitu životinja. Međutim, 2022. godine Ustav je dopunjen kako bi uključio zaštitu okoliša, bioraznolikosti i ekosustava, uz eksplicitno spominjanje životinja (čl. 9. Talijanskog Ustava). *Costituzione della Repubblica Italiana*, Gazzetta Ufficiale, br. 298 od 27. prosinca 1947., s posljednjim izmjenama br. 235 od 7. listopada 2023.

30 Novoselec, *Opći dio kaznenog prava*, 153.

31 O tome više u: Petar Singer, *Oslobođenje životinja* (Zagreb: Ibis grafika, 1998.); Tom Regan, *Defending Animal Rights* (Illinois: University of Illinois Press, 2006.).

okolini.³² Ovaj rad nastoji svrstati životinje u određene kategorije unutar kaznenog procesnog prava, u odnosu na postojanje kaznenopravne zaštite životinje osigurane Kaznenim zakonom.³³ U materijalnom kaznenom pravu inkriminacija vezana uz protupravna ponašanja prema životinjama postoji još u starijem Kaznenom zakonu,³⁴ gdje je nosila naziv mučenje životinja.³⁵ Tada je kaznenopravna zaštita životinja bila osigurana protiv teškog zlostavljanja ili izlaganja nepotrebim mukama ili nanošenja nepotrebne boli ili izlaganja patnjama životinje radi izživljavanja. Pored ovog temeljnog oblika, zakonodavac je propisivao i kvalificirani oblik djela koji se sastojao u činjenju temeljnog oblika djela radi dobivanja oklade ili drugog pribavljanja imovinske koristi, dok je nehajni oblik djela obuhvaćao uskratu hrane ili vode ili drugi način izlaganja životinje tegobnom stanju za vrijeme njezina prijevoza kroz dulje vrijeme. U današnjem KZ-u, uz određene modifikacije, propisano je kazneno djelo ubijanja ili mučenja životinja u čl. 205. KZ-a u tri oblika, od kojih se prvi temeljni oblik sastoji u usmrćenju životinje, ali samo ako ono nije opravdano, jer su opravdani oblici usmrćenja životinje propisani čl. 11. Zakona o zaštiti životinja. Pritom treba izuzeti slučajeve kada postoje razlozi za isključenje protupravnosti, poput krajnje nužde, nužne obrane i sl.³⁶ Drugi je oblik počinjenja djela teško zlostavljanje, nanošenje nepotrebne boli ili izlaganje životinje nepotrebim patnjama, što se zapravo može tumačiti kao nanošenje boli i patnje određenim oblikom zlostavljanja.³⁷ Treći oblik djela predviđa nehajno postupanje koje se ogleđa uskratom hrane ili vode, odnosno izlaganju životinje tegobnom stanju kroz dulje vrijeme, za što je propisana kazna zatvora do šest mjeseci.³⁸ U odnosu na ovo kazneno djelo iz KZ/97, vidljive su izmjene u današnjem KZ-u u radnji usmrćenja životinje te u propisivanju strožih – iako i dalje nedovoljno strogih – kazni.³⁹ Pored toga, to je kazneno djelo smješteno u glavu kaznenih djela protiv okoliša,⁴⁰ pri čemu

32 Juliane Bräuer, *Do Animals Think?*, pristup 4. lipnja 2024., <https://www.psychologytoday.com/us/blog/smarter-you-think/202003/do-animals-think>.

33 Kazneni zakon, Narodne novine, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21., 114/22., 114/23., 36/24. (u daljnjem tekstu: KZ).

34 Kazneni zakon, Narodne novine, br. 110/97., 27/98., 50/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08., 57/11., 143/12. (u daljnjem tekstu: KZ/97).

35 Čl. 260. KZ/97.

36 Tomislav Nedić, „Primjenjivost nužne obrane kod kaznenog djela mučenja ili ubijanja životinje“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 38, br. 2 (2017): 779-798.

37 Igor Vuletić, „Kritički osvrt na kazneno djelo ubijanja ili mučenja životinje u hrvatskom kaznenom pravu“, u: *Pravna zaštita kućnih ljubimaca*, ur. Jakša Barbić i Mirela Župan (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2023.), 107.

38 Čl. 205. KZ-a.

39 U KZ/97 za zlostavljanje životinje bila je predviđena novčana kazna od stopedeset dnevnih dohodaka ili kaznom zatvora do šest mjeseci, a danas je kazna zatvora do dvije godine predviđena jednako i za usmrćenje i za zlostavljanje životinje. Za drugi oblik djela počinjenog radi dobivanja oklade ili pribavljanja imovinske koristi u KZ/97 bila je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine, a danas je za činjenje ovog djela iz koristoljublja predviđena kazna zatvora do tri godine. Za nehajni oblik počinjenja djela ranije je bila predviđena novčana kazna do sto dnevnih dohodaka ili kazna zatvora do tri mjeseca, a danas je to kazna zatvora do šest mjeseci.

40 Tako je i u Glavi XXVI. kaznenih djela protiv okoliša poljoprivrede i prirodnih dobara

se kao pravno dobro ustavne kategorije uzima zaštita okoliša. Neki autori smatraju opravdanim da se navedeno kazneno djelo nalazi upravo u toj glavi, s obzirom na važnost životinja u hranidbenom lancu te održavanju i opstojnosti okoliša.⁴¹ Drugi pak smatraju da bi ga trebalo svrstati u kaznena djela protiv imovine, uzmemo li u obzir da se životinje u hrvatskom pravu i dalje tretiraju kao stvari.⁴²

Od poredbenih sustava valja izdvojiti Italiju, u čijem je Kaznenom zakonu (tal. *Codice penale*) propisana posebna glava kaznenih djela protiv osjećaja prema životinjama, a kao *ratio legis* uvođenja te glave kaznenih djela navodi se oštrija zaštita životinja, koja nije bila izravno zakonski pokrivena, stoga tradicionalni pristup koji negira određeni stupanj subjektivnosti prema životinjama ostaje nepromijenjen. Posljedično, zajamčeno je poštovanje osjećaja prema životinjama, shvaćenih kao osjećaj sažaljenja.⁴³ Osim Italije, i drugi su pravni sustavi uveli promjene koje su uključivale strože zakone o dobrobiti životinja, uključujući širu inkriminaciju i povećane kazne.⁴⁴ Na primjer, 2008. godine parlament Južne Australije izmijenio je Zakon o dobrobiti životinja iz 1985. (engl. *Animal Welfare Act 1985*), kako bi povećao maksimalne kazne za prekršaje povrede dobrobiti životinja, čime su udvostručene novčane i zatvorske kazne koje su naknadno izrekli sudovi.⁴⁵

3.1. Kaznenopravna zaštita životinja u sudskoj praksi

Sudska praksa pokazuje sve veći stupanj senzibilnosti prema kaznenopravnoj zaštiti životinja,⁴⁶ ali su zbog postojećeg kaznenog okvira kaznenopravne sankcije vrlo blage i nimalo odvraćajuće.⁴⁷ Time je želja zakonodavca da kaznenopravno zaštiti životinje, propisujući više oblika počinjenja kaznenog djela ubijanja ili mučenja životinja, u kontradiktornosti s niskim propisanim kaznama, pri čemu takvo zakonsko rješenje nameće zahtjev intervencije i u sam čl. 205. KZ-a. Bez obzira na to želi li zakonodavac zaštititi okoliš kao ustavnu kategoriju ili životinje

---

Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine, br. 36/03., 21/04., 69/04., 18/05., 42/10., 42/11., 59/14., 76/14., 46/16., 75/17., 31/23.

41 Vuletić, „Kritički osvrt na kazneno djelo“, 103.

42 Vuletić, „Kritički osvrt na kazneno djelo“, 103-104.

43 *Titolo IX bis - Codice Penale. 12.* Talijanski Kazneni zakon, Gazzetta Ufficiale, br. 251 od 26. listopada 1930., s posljednjim izmjenama 114 od 9. kolovoza 2024.

44 Čl. 222. austrijskog Kaznenog zakona. Austrijski Kazneni zakon (*Strafgesetzbuch*), BGBl br. 60/1974. od 23. siječnja 1974., s posljednjim izmjenama BGBl I. 100/2023 od 1. rujna 2023; čl. 17. njemačkog Zakona o zaštiti životinja. Njemački Zakon o zaštiti životinja (*Tierschutzgesetz*), BGBl br. 74 od 29. srpnja 1972., s posljednjim izmjenama br. 44 od 5. srpnja 2017.

45 Rochelle Morton, Michelle L. Hebart i Alexandra L. Whittaker, „Increasing Maximum Penalties for Animal Welfare Offences in South Australia – Has It Caused Penal Change?“, *Animals* 8, br. 12 (2018): 236.

46 Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, br. 13.-K-1262/21-7 od 16. lipnja 2021; presuda Općinskog suda u Osijeku, K-603/2024.-2. od 16. listopada 2024; presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, 13.-K-1262/21-7 od 16. lipnja 2021; presuda Općinskog suda u Pazinu, K-234/2022 od 17. listopada 2023.

47 Za neopravdano ubijanje psa kazna zatvora od 4 mjeseca. Presuda Općinskog suda u Osijeku, 44. K-603/2022-2 od 3. studenoga 2022.

kao (ne)žive stvari, svrha kažnjavanja nije puko postojanje inkriminacije, nego ona zahtijeva da se počinitelja odvрати od činjenja kaznenih djela i da se utječe na druge da ne čine kaznena djela. Sudska praksa zaista pokazuje da se kaznenopravna zaštita životinja oslanja na veoma niske kazne koje rezultiraju uvjetnim osudama ili radom za opće dobro na slobodi.⁴⁸ Jednako tako, u procjeni postojanja, primjerice psihičke boli ili fizičkih bolova životinje, domaća sudska praksa nije obavljala vještačenja radi utvrđivanja tih okolnosti, za razliku od nekih poredbenih sustava u kojima je vještačenje redovita praksa.⁴⁹

Osim toga, u sudskoj praksi nerijetko postoji počinjenje tog kaznenog djela na štetu više životinja, pa Vuletić opravdano postavlja pitanje kako pravno kvalificirati situacije u kojima počinitelj usmrti ili zlostavlja više od jedne životinje. Naša judikatura nije zauzela jedinstveno stajalište: u jednom se predmetu sud odlučio za produljeno kazneno djelo, slučaj u kojem je počinitelj slomio vrat osam kokoši i potom ih bacio u obližnju rijeku,⁵⁰ dok se u drugom predmetu, kada su usmrćena tri psa, sud odlučio za postojanje jednog kaznenog djela.⁵¹ Također, u situaciji da osoba koja, primjerice, bez opravdanog razloga usmrti životinju koja je u vlasništvu neke osobe, postavlja se pitanje ostvaruju li se istodobno obilježja kaznenog djela ubijanja ili mučenja životinje i kaznenog djela oštećenja tuđe stvari. U takvim slučajevima postojat će idealni stjecaj, jer se zabranom ubijanja ili mučenja životinje ne štiti i tuđe vlasništvo nad životinjom.⁵²

Pored navedenog, u literaturi i sudskoj praksi se analizirala i zabluda o protupravnosti ovog kaznenog djela na primjeru devet lovaca koji su se tijekom pokladne proslave natjecali u gađanju šest pijetlova privezanih za jednu nogu uz kolčić. Svi su osuđeni zbog kaznenog djela ubijanja ili mučenja životinja,⁵³ no postavilo se pitanje jesu li lovci bili u zabludi o protupravnosti djela s obzirom na to da se radilo u dugogodišnjem običaju. Iako su osuđeni, neki teoretičari su smatrali da bi se moglo prihvatiti kako su lovci znali da je mučenje životinja načelno zabranjeno, pogotovo jer se radi o profesionalnim lovcima, ali da su bili uvjereni kako je mučenje životinja u okviru pučke proslave dopušteno, stoga su mislili da u njihovom slučaju običajno pravo isključuje protupravnost.⁵⁴

48 Presuda Općinskog suda u Osijeku, 39 K-143/2019-2 od 4. ožujka 2019; presuda Općinskog suda u Gospiću, 12 K-152/2022-2 od 19. rujna 2022; Ranije i novčanom kaznom – presuda Županijskog suda u Splitu, Kž-372/07 od 12. rujna 2007.

49 Vuletić, „Kritički osvrt na kazneno djelo“, bilj. 28, 107.

50 Presuda Županijskog suda u Osijeku, Kž-540/2021-4 od 11. studenoga 2021. Tako i: Vuletić, „Kritički osvrt na kazneno djelo“, 105.

51 Presuda Općinskog suda u Čakovcu, K-13/2024-12 od 27. ožujka 2024.

52 Nina Mišić Radanović, Ana Banovac i Veronika Rakuljić, „Status i zaštita životinja u kaznenom pravu Republike Hrvatske“, *Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu* 65 (2022): 291.

53 Presuda Županijskog suda u Splitu, Kž 372/07 od 12. rujna 2007.

54 Petar Novoselec, „Sudska praksa“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* 14, br. 2 (2007): 1032. Tako i: Vuletić, „Kritički osvrt na kazneno djelo“, 106.

4. STATUS ŽIVOTINJE U KAZNENOM POSTUPKU

Teorija kaznenog procesnog prava obično razlikuje pojam stranačke i procesne sposobnosti u kaznenom postupku. Stranačka sposobnost označava mogućnost određenog subjekta da u kaznenom postupku bude stranka, tj. da nastupa kao ovlašteni tužitelj ili okrivljenik. Na strani tužitelja, kao ovlašteni tužitelj, javlja se državni odvjetnik za kaznena djela za koja se po zakonu goni *ex officio*, privatni tužitelj za kaznena djela za koja se po zakonu progona na temelju privatne tužbe, te oštećenik kao tužitelj (supsidijarni tužitelj) za kaznena djela za koja po zakonu progona državni odvjetnik, ali koji je izjavio da ne želi poduzeti kazneni progon ili je od pokrenutog progona odustao.⁵⁵ S obzirom na to da se kazneno djelo ubijanja ili mučenja životinja po zakonu progona po službenoj dužnosti, ovlašteni tužitelj je državni odvjetnik. U daljnjem dijelu rada autori navode povijesni pregled suđenja životinjama uz neke poredbene primjere, a nakon toga analiza i primjena kaznenoprocenih odredbi na životinje kao stvari i na životinje kao pravne subjekte.

4.1. Povijesni pregled suđenja životinjama

Premda se na prvi pogled može činiti gotovo suludo da bi životinja mogla imala određeni pravni status u kaznenom postupku, valja napomenuti kako postoji duga povijest, prvenstveno iz srednjeg vijeka i ranog novog vijeka, kada se životinjama sudilo za prijestupe poput napada na ljude ili uništavanje usjeva.⁵⁶ Te su životinje bile službeno procesuirane u razrađenim suđenjima, koja su uključivala i odvjetnike koji su zastupali njihove interese.⁵⁷ Iako je riječ o povijesnoj praksi, ona danas implicira brojne znanstvene rasprave o tome trebaju li životinje imati zakonski status osobe i kakve bi posljedice to izazvalo. Kako je ranije navedeno, većina pravnih sustava životinje tretira kao stvari, pri čemu neki autori ističu da je zapravo takav pravni status životinje i temelj sustavnog zlostavljanja životinja u našoj kulturi, te smatraju da životinje ne mogu uživati pravilnu zaštitu od zlostavljanja sve dok imaju status stvari.⁵⁸ Čak je predloženo da bi zakon trebao tretirati životinje kao pravne subjekte, u skladu s onim što predstavlja razuman standard ponašanja iz perspektive životinje, dok bi ljudska bića trebala biti odgovorna u skladu s onim što predstavlja razuman standard ponašanja čovjeka iz perspektive ljudskog bića.⁵⁹ S druge strane, dio znanstvenika tvrdi da to nije realno niti je u interesu životinja da se ukine njihov status vlasništva, jer njihova pripadnost ljudskim bićima može

55 Davor Krapac et al., *Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije* (Zagreb: Narodne novine, 2020.), 212.

56 Vidi o suđenjima životinjama u: Petar Džaja et al., „O pravima i suđenjima životinja kroz povijest“, *Hrvatski veterinarski vjesnik* 29, br. 4 (2021): 62-69.

57 Katie Sykes, „Human Drama, Animal Trials: What the Medieval Animal Trials can Teach us about Justice for Animals“, *Animal Law Review* 17 (2011): 273.

58 Gary L. Francione, „Animals – Property or Persons?“, u: *Animal Rights: Current Debates and New Directions*, ed. Cass R. Sunstein i Martha C. Nussbaum (New York: Oxford University Press, 2004.), 15.

59 Wendy A. Adams, „Human Subjects and Animal Objects: Animals as “Other” in Law“, *Journal of Animal Law and Ethics* 3 (2009): 48.

samo pozitivno utjecati na dobrobit životinja.⁶⁰ Od povijesnih znanstvenih radova o suđenjima životinjama vrijedno je spomenuti dva: *The Criminal Prosecution and Capital Punishment of Animals*⁶¹ i *The Crossroads of Justice: Law and Culture in Late Medieval France*.⁶² Ti su radovi skup informacija o suđenjima životinjama još od devetog stoljeća, kada su se suđenja odvijala i pred crkvenim i pred svjetovnim sudovima. Tako su svjetovni sudovi izricali smrtne kazne domaćim životinjama (poput svinja, krava i konja) kao kaznu zbog ubojstava, dok su crkveni sudovi vodili postupke protiv štakora, miševa, skakavaca i žižaka, kako bi ih spriječili da proždiru usjeve te ih egzorcizmom i ekskomunikacijom istjerali iz voćnjaka, vinograda i obradivih polja. Pored navedenih izvora, i drugi su autori zagovarali ideju izmjena zakona o zaštiti dobrobiti životinja kako bi se omogućilo pokretanje privatnih postupaka, kako ljudima tako i životinjama, protiv onih koji ih krše.⁶³ Od novijih zapisa o pravnom položaju životinja u kaznenom postupku valja spomenuti primjer švicarskog kantona Zürich, koji je od 1992. do 2011. godine imao jedinstvenu pravnu instituciju: javno plaćenog odvjetnika čija je uloga bila zastupanje životinja. Uloga odvjetnika za životinje u slučajevima okrutnosti prema životinjama bila je iznijeti presedane i argumente sudu s točke pogleda životinje i zastupati interese životinja kao da je ona ljudsko biće. Počevši od 2007. godine, odvjetnik za životinje bio je Antoine Goetschel, treća osoba koja je obnašala taj posao. Goetschel nije imao ovlasti za izravno podnošenje pritužbi, ali je bio zadužen osigurati da suci – često neupućeni u propise o životinjama – ozbiljno razmotre slučajeve, objašnjavajući kodeks o zaštiti životinja, pregledavajući spise i predlažući novčane kazne na temelju presedana. Osim toga, odvjetnik za životinje imao je ovlasti za podnošenja žalbe na presude.⁶⁴ Međutim, pravna institucija odvjetnika za životinje nije dugo opstala nakon stupanja na snagu saveznih zakona o kaznenom postupku i nakon što je švicarski parlament oborio pokušaj da svi kantoni imaju javne odvjetnike za životinje, djelomično zbog zabrinutosti oko troškova financiranja tih pozicija u teškim gospodarskim vremenima.⁶⁵

4.2. Primjena odredaba kaznenog procesnog prava na životinje kao sudionike u kaznenom postupku

O statusu životinje u kaznenom postupku možemo govoriti iz dvaju aspekata: životinje kao počinitelja kaznenog djela (hipotetskog okrivljenika) te životinje kao

60 Richard A. Epstein, „Animals as Objects, or Subjects, of Rights, in Animal Rights“, *John M. Olin Law & Economics Working Paper*, br. 171 (2002): 11.

61 Edward P. Evans, *The Criminal Prosecution and Capital Punishment of Animals* (London: The Lawbook Exch, 1999.), 140.

62 Esther Cohen, *The Crossroads of Justice: Law and Culture in Late Medieval France* (Leiden, New York, Koln: E.J. Brill, 1993.), 100 i dalje.

63 Cass R. Sunstein, „Standing for Animals“, *Public Law and Legal Theory Working Papers*, br. 6 (1999): 15.

64 Skyes, *Human Drama, Animal Trials*, 309-310.

65 Skyes, *Human Drama, Animal Trials*, 311.

žrtve kaznenog djela ubijanja ili mučenja inkriminirano KZ-om.⁶⁶

4.2.1. Položaj životinje kao okrivljenika u kaznenom postupku

U pogledu životinje kao počinitelja kaznenog djela moguće je razmotriti nekoliko pitanja. Prvo, kada životinja koja nekome pripada počini neko kazneno djelo, a uzimajući u obzir da se u teoriji i praksi još uvijek tretira kao stvar, tada se životinja smatra općeopasnim sredstvom te njezin vlasnik odgovara za kazneno djelo dovodenja u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom iz čl. 215. KZ-a.⁶⁷ Tako je u jednom predmetu pas okarakteriziran kao „opasno oruđe“, što je sud tumačio na sljedeći način: *Protivno tvrdnji osuđenika, pojam „opasno oruđe“ ne može se ograničiti samo na predmete nežive prirode, dakle samo na razne alate, već i druga sredstva koja su objektivno podobna da se njima ozbiljno ugrozi odnosno ozlijedi tjelesni integritet druge osobe. Da se pojam „opasno oruđe“ ima tumačiti šire od gramatičkog, na koje smjera osuđenik, upućuje i ustaljena sudska praksa prema kojoj osim uobičajenih predmeta za obavljanje kakvog posla (alatki) opasno oruđe može biti, pod određenim uvjetima, medicinska šprica, elektrošoker i dr.*⁶⁸

Drugo, ako životinja koja ne pripada nikome (npr. pas lualica) nanese teške tjelesne ozljede ili usmrti čovjeka, postavlja se pitanje radi li se uopće o kaznenom djelu s obzirom na to da životinja nije ljudsko biće, pa se po slovu KZ-a ne može smatrati počiniteljem.⁶⁹ Dakle, imamo situaciju u kojoj je povrijeđeno najviše pravno dobro (ljudski život), ali u kaznenopravnom smislu nemamo počinitelja, jer je djelo počinila stvar koja se u građanskopravnoj praksi tretira kao opasna stvar.⁷⁰ Osim toga, postavlja se i pitanje što učiniti sa životinjom koja je usmrtila čovjeka, jer nijedan propis to ne uređuje, no s kaznenopravnog aspekta, počinitelju bi se trebala izreći kaznenopravna sankcija. Sankciju koju nalazimo opravdanom bila bi smještaj takve životinje u azil, kada je to moguće, s obzirom na to da se radi o životinji koja nikome ne pripada.

Ako bi se, hipotetski, životinja tretirala kao subjekt prava, tada bi ona, kao i ljudsko biće, mogla biti kazneno odgovorna za sva kaznena djela iz posebnog dijela KZ-a. Međutim, da bi životinja bila subjekt kaznenog postupka – i to glavni subjekt u svojstvu okrivljenika – potrebna su joj stranačka i procesna sposobnost, koje se očituju u sposobnosti biti strankom u postupku te poduzimati procesne radnje. Na strani okrivljenika, stranačku sposobnost ima svaka osoba koja podliježe kaznenim sankcijama. Određene kategorije osoba, zbog specifičnih karakteristika, ne mogu imati stranačku sposobnost, primjerice djeca mlađa od 14 godina života ili osobe koje

66 Upravo se pojmovi žrtva i počinitelj kao dva oprečna pojma pojavljuju u sudskoveterinarskim vještačenjima. Krešimir Severin, „Sudskoveterinarska vještačenja – pas kao žrtva i počinitelj“, u: *Pravna zaštita kućnih ljubimaca*, ur. Jakša Barbić i Mirela Župan (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2023.), 165.

67 Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, 7. K-113/20-7 od 29. ožujka 2021.

68 Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, III Kr 45/2019-5 od 12. rujna 2019.

69 Počinitelj je osoba koja sama ili posredstvom druge osobe počini kazneno djelo. Čl. 36. KZ-a.

70 Tako i: Županijski sud u Varaždinu, br. Gž-2997/15-3 od 10. ožujka 2016; Županijski sud u Bjelovaru, br. Gž-835/11-2 od 8. prosinca 2012.

imaju imunitet, dok se, s druge strane, osobe koje su u vrijeme počinjenja djela bile neubrojive, ipak moraju pojaviti u svojstvu stranke, jer u kaznenom pravu postoji pretpostavka ubrojivosti koju je moguće pobijati.⁷¹ Što se tiče procesne sposobnosti, životinja kao (hipotetski) okrivljenik ne može samostalno poduzimati radnje u kaznenom postupku, ali bi tu ulogu mogao preuzeti njezin skrbnik, odnosno vlasnik životinje.

4.2.2. *Životinja kao žrtva u kaznenom postupku*

Polazeći od akuzatornog načela kaznenog procesnog prava, prema kojem se kazneni postupak može pokrenuti samo na zahtjev ovlaštenog tužitelja, za kazneno djelo ubijanja i mučenja životinja prema našem kaznenom zakonodavstvu državni odvjetnik po službenoj je dužnosti ovlašten pokrenuti kazneni progon protiv počinitelja istoga. S obzirom na položaj životinje u odnosu na postojeće kazneno djelo, ona se može pojaviti kao počinitelj ili kao žrtva. Tako, ako je životinja u vlasništvu neke osobe, a netko usmrti tu životinju, s kaznenoprocenog stajališta – da se radi o ljudskom biću – životinja bi dobila status žrtve. Međutim, to trenutačno nije moguće, jer se prema odredbama ZKP-a žrtvom smatra svaka fizička osoba⁷² koja je pretrpjela fizičke i duševne posljedice, imovinsku štetu ili bitnu povredu temeljnih prava i sloboda koje su izravna posljedica kaznenog djela.⁷³ Stoga se u ovakvim slučajevima vlasnik životinje koja je usmrćena ili mučena nalazi u statusu žrtve zbog pretrpljene imovinske štete. Na to ukazuje i naša sudska praksa, prema kojoj je vlasnici usmrćenog psa priznat status oštećenice te je upućena na parnicu radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku.⁷⁴

Unatoč zakonskim preprekama, u novijoj se literaturi susreću stajališta kako bi životinje u kaznenopravnom smislu trebalo „deobjektivizirati“ i dati im status sličan onome koji uživaju žrtve kaznenih djela, premda su takva stajališta još uvijek

71 Damir Primorac, Ivana Stipanović i Maja Pilić, *Kazneno procesno pravo* (Mostar: Alfa, 2021.), 91., bilj. 249.

72 Žrtvom kaznenog djela smatraju se i bračni i izvanbračni drug, životni partner ili neformalni životni partner te potomak, a ako njih nema, predak, brat i sestra one osobe čija je smrt izravno prouzročena kaznenim djelom te osoba koja je na temelju zakona bila dužna uzdržavati. Čl. 87. st. 25. ZKP-a.

73 Sličnu definiciju sadrži i čl. 373b njemačkog Zakona o kaznenom postupku. Njemački Zakon o kaznenom postupku (*Strafprozessordnung – StPO*), RGBI 1877, br. 8 od 1. veljače 1877., s posljednjim izmjenama br. 234 od 16. srpnja 2024; čl. 116. švicarskog Zakona o kaznenom postupku. Švicarski Zakon o kaznenom postupku (*Schweizerische Strafprozessordnung*), AS 2010 1881 od 5. listopada 2007., s posljednjim izmjenama br. AS 2024 27 od 1. srpnja 2024. Talijanski Zakonik o kaznenom postupku definira osobu oštećenu kaznenim djelom (tal. *persona offesa dal reato*) kao nositelja pravnog dobra koje je povrijeđeno kaznenim djelom (čl. 90. talijanskog Zakona o kaznenom postupku). Talijanski Zakon o kaznenom postupku (*Codice di procedura penale, Decreto del Presidente della Repubblica 22 settembre 1988, n. 447*), s posljednjim izmjenama br. 187 od 10. kolovoza 2024.

74 Presuda Općinskog suda u Osijeku, K-764/2019-23 od 17. rujna 2021. Oštećenik je žrtva kaznenog djela i pravna osoba na čiju je štetu kazneno djelo počinjeno koje sudjeluje u svojstvu oštećenika u postupku. Čl. 202. st. 12. ZKP-a.

u manjini.⁷⁵ No valja spomenuti pojedine pravne sustave u kojima se pojam žrtve proširuje i na vlasnike životinja, pa u slučaju usmrćenja životinje, prema statutu Delawarea, žrtva kaznenog djela prema životinji može biti njezin vlasnik, jer se tamo žrtvom smatra „skrbnik ili skrbnik žrtve koja nije u stanju smisljeno razumjeti ili sudjelovati u pravnom procesu zbog tjelesnog, psihološkog ili mentalnog oštećenja.“⁷⁶ Komparativna sudska praksa podržala je proširenje definicije žrtava kaznenih djela na neljudska bića, poput Kalifornije gdje je agencija proglašena žrtvom kaznenog djela, iako se ista nije uklapala u pojam žrtve propisan zakonom.⁷⁷ Također, u SAD-u postojala su nastojanja da se pravni status životinja sa stvari promijeni na osobu kroz tzv. *Nonhuman Rights Project* (NhRP), koji je odlučio upotrijebiti stoljećima staru proceduru *habeas corpus*, kao način da sud utvrdi je li životinja nezakonito „zatvorena“ i odobri njezino oslobađanje iz takvog zatvora.⁷⁸ Dakle, razlika između spomenutog primjera i naše pravne teorije i prakse jest u tome što vlasnik životinje dobiva status žrtve jer se promatra kao skrbnik životinje kao živog bića, a ne životinje kao stvari, što je slučaj u našem pravnom sustavu.

Neki autori ističu kako životinje sve češće postižu status žrtve kaznenog djela. U SAD-u i savezni i državni sudovi priznali su da svaka pojedinačna životinja koja je patila predstavlja žrtvu kaznenog djela, što je važan korak naprijed za pravno uređenje položaja životinje u kaznenom postupku. Osim toga, ovlašćujući sudove da imenuju odvjetnike volontere i studente prava koji će govoriti o pravnim interesima žrtava kaznenih djela nad životinjama, poput Programa zastupanja životinja u sudnici (CAAP), poznat i kao Desmondov zakon, omogućuje se žrtvama zločina nad životinjama da se pravilno uklupe u moderni kaznenopravni sustav svjestan žrtava zločina.⁷⁹ Također, postoje i prijedlozi za osnivanje suda za nasilje nad životinjama, koji bi osigurao stalnu sigurnost i brigu o životinjama žrtvama, radio na rehabilitaciji počinitelja i omogućio dugoročno praćenje počiniteljeva ponašanja.⁸⁰ U nastojanjima da se životinjama prizna status žrtve, neki autori uspoređuju žrtve obiteljskog nasilja sa životinjama kao žrtvama kaznenih djela, pri čemu sličnosti uključuju: blizinu životnih uvjeta u kojima žrtve borave, odnose moći između počinitelja i žrtve,

75 Marina Lostal, „De-objectifying Animals: Could they Qualify as Victims before the International Criminal Court?“, *Journal of International Criminal Justice* 19 (2021): 583-610; Charlotte Blattner, „Secondary Victimization of Animals in Criminal Procedure: Lessons from Switzerland“, *Journal of Animal Ethics* 10, br. 1 (2020): 1-32; Lisa Marry Morrish, „The Elephant in the Room: Detrimental Effects of Animals’ Property Status on Standing in Animal Protection Cases“, *Santa Clara Law Review* 53, br. 4 (2014): 1127-1152.

76 *The Delaware Code*, FindLaw, pristup 12. srpnja 2024. <https://codes.findlaw.com/de/title-11-crimes-and-criminal-procedure/de-code-sect-11-9401.html>, § 9401. st. 7.

77 Andrew Ireland Moore, „Defining Animals as Crime Victims“, *Journal of Animal Law* 91 (2005): 97.

78 Michelle C. Pardo, „Legal Personhood for Animals: Has Science Made Its Case?“, *Animals* 13, br. 2339 (2023): 3.

79 *Animals as Crime Victims: Development of a New Legal Status*, pristup 27. srpnja 2024. <https://aldf.org/article/animals-as-crime-victims-development-of-a-new-legal-status/>

80 Debra L. Muller-Harris, „Animal Violence Court: A Therapeutic Jurisprudence-Based Problem-Solving Court for the Adjudication of Animal Cruelty Cases Involving Juvenile Offenders and Animal Hoarders“, *Animal Law Review* 17 (2011): 314.

privatnost u kojoj se kaznena djela čine te probleme s ponovljenim ili cikličkim kaznenim djelima. Neki od prijedloga, prema uzoru na ona koja postoje za kazneni progon kaznenih djela obiteljskog nasilja, jesu uvođenje obveze uhićenja u slučaju zlostavljanja životinja te obveze prijavljivanja zlostavljanja životinja.⁸¹ Osim toga, predlaže se i uspostava registra zlostavljača životinja, slično kao kod seksualnih prijestupnika.⁸²

Ranije spomenuti švicarski primjer instituta javnog tužitelja za zaštitu životinja, koji je ukinut 2011. godine, pokazuje da švicarsko kazneno zakonodavstvo, kao i naše, ne proširuje pojam žrtve na životinje. Ipak, autori smatraju da – čak i ako životinje ne dobiju neovisan status žrtve ili oštećenika u kaznenom postupku – njihovi interesi kao živih bića trebaju biti dovoljni za uzimanje u obzir pri postupanju državnog odvjetnika kako bi se osigurala učinkovita provedba zakona o zaštiti životinja.⁸³ Jedan od značajnih iskoraka u sudskoj praksi, iako nedorečen, postojao je u slučaju pred Vrhovnim sudom Oregona u kojem je bila riječ o konjici Grace, ozbiljno zanemarenoj životinji. U tom je predmetu policijski službenik reagirao na pritužbe zajednice da vlasnici izgladnjuju Grace te ju je, u strahu da je na ivici smrti, zaplijenio kako bi joj pružio hitnu veterinarsku skrb. Budući da je zapljena izvršena bez naloga za pretres, obrana je zatražila da se prikupljeni dokazi isključe, odnosno da se sama životinja isključi kao dokaz. Vrhovni sud Oregona na kraju je presudio da je zapljena konjice bez naloga bila legitimna, pod izuzetkom naloga za hitne situacije. Opisi mišljenja suda često se zaustavljaju na tom zaključku, ali se pritom zanemaruje važnost načina na koji je sud do njega došao. Sud započinje svoje mišljenje opisujući izuzetak od naloga za hitne situacije na klasičan način: državni službenici mogu pretražiti i zaplijeniti bez naloga ako imaju razlog vjerovati da je počinjeno kazneno djelo i ako se suočavaju sa situacijom koja zahtijeva hitnu radnju (primjerice bijeg osumnjičenog, uništavanje dokaza, opasnost po ljudski život ili oštećenje imovine). Međutim, sud je izuzetak od poduzimanja hitne radnje naveo da je intervencija: „bila neophodna kako bi se spriječilo da tekući kazneni akt izazove daljnju ozbiljnu neposrednu štetu žrtvi zločina – životinji koja ima zakonsku zaštitu.“⁸⁴ Neki autori navode kako bi se definicija žrtve mogla proširiti na životinje barem u odnosu na kaznena djela protiv mučenja i ubijanja životinja, što potvrđuje i sudska praksa Oregona i Colorada, gdje su životinje razmatrane kao žrtve kaznenih djela, iako zakonski nisu definirane kao takve. Unatoč postojećim pravnim normama koje uređuju položaj životinja u pozitivnom pravu, pa tako i s aspekta žrtve u kaznenom postupku, valja naglasiti kako njihov sadašnji *status quo* ipak zahtijeva da ne budu izložene zlostavljanju, dok s druge strane pred čovjeka stavlja dužnost da životinje ne izlaže zlostavljanju.⁸⁵

81 Ireland Moore, *Defining Animals as Crime Victims*, 98.

82 Ireland Moore, *Defining Animals as Crime Victims*, 107.

83 Blattner, *Secondary Victimization of Animals in Criminal Procedure*, 12.

84 Supreme Court of Oregon, *State v. Fessenden*, Case No. S061740, 2. August 7, 2014., 86.

85 David Rosengard, „Applying Crime Victims Rights’ to Victims of Animal Maltreatment“, u: *Animals as Crime Victims*, ur. Lacey Levitt, David Rosengard i Jessica Rubin (Connecticut: University of Connecticut School of Law, 2024.), 135, 139.

5. UMJESTO ZAKLJUČKA

Životinje kao živa bića odavno su predmet pravnih znanstvenih rasprava jer njihova afirmacija kao subjekata/objekata *sui generis* proizvodi implikacije na sve pozitivne grane prava. U našem građanskom pravnom sustavu životinje se tretiraju kao stvari, zbog čega ne uživaju pravnu zaštitu kao i ljudi. Za razliku od nekih poredbenih sustava, i s kaznenopravnog aspekta zaštita dobrobiti životinja ne spada u ustavnu kategoriju, zbog čega se trenutačno opravdano nalaze u glavi kaznenih djela protiv okoliša. Međutim, činjenica da mučenje i ubijanje te drugi svirepi oblici zlostavljanja životinja ne ostavljaju ravnodušnim ni društvo ni zakonodavca pokazuje zašto u našem KZ-u postoji inkriminacija različitih oblika mučenja životinja. Kritike recentnom normativnom izričaju ponajprije su usmjerene na niske kazne za teške oblike usmrćenja i zlostavljanja životinja, čime se ne postiže ni generalna ni specijalna svrha kažnjavanja. S druge strane, prema postojećim normativnim rješenjima, životinja se ne može tretirati kao žrtva kaznenog djela, ali to može njezin vlasnik – što potvrđuje i domaća judikatura – no i dalje promatrano iz prizme životinje kao stvari, gdje se vlasnik nalazi kao oštećenik kome je oštećena imovina, a ne životinja kao živo biće. Pritom treba naglasiti da se to odnosi na životinje koje imaju vlasnika, dok se za daljnje znanstvene rasprave postavlja pitanje pravnog položaja primjerice divljih životinja, životinja koje nikome ne pripadaju i sl. U poredbenom pravu i sustavima su postojale i postoje različite tendencije da se pravni položaj životinja u kaznenom postupku uredi tako da životinje dobiju status žrtve, što po prirodi stvari i jesu, ali zbog nepostojanja pravnog subjektiviteta isti ne uživaju. S aspekta kaznenog procesnog prava, pravni položaj životinja u kaznenom postupku mogao bi biti uređen izmjenom definicije žrtve, no to bi zahtijevalo da se životinjama na razini drugih grana pozitivnog prava prizna status kakav uživaju ljudi – što se zasad ne čini izglednim. Međutim, nesporno je da su životinje živa bića, da osjećaju bol i patnju, te da njihova klasifikacija kao stvari nije dovoljna za ostvarenje zaštite dobrobiti životinja u bilo kojem pravnom sustavu, pa tako i u našem. Priznavanjem životinja kao „ograničenih“ subjekata prava osnažuje se kaznenopravna zaštita i šalje se snažna poruka o društvenoj odgovornosti prema živim bićima. Zbog toga se postavlja pitanje za daljnje rasprave može li se intervenirati u definiciju žrtve kaznenog djela proširiti tako da obuhvati i životinje kao živa bića, bez zadiranja u njezina druga subjektivna prava. Mišljenja smo kako bi se to moglo postići intervencijom u definiciju žrtve koja bi obuhvatila i životinje „čiji je fizički integritet bio predmet protupravnog postupanja, a koju u postupku zastupa vlasnik, zakonski skrbnik ili imenovani zastupnik“, čime bi se omogućilo priznavanje životinja kao ograničenih nositelja prava u kaznenom postupku, uz posrednički procesni mehanizam.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Adams, Wendy A. „Human Subjects and Animal Objects: Animals as “Other” in Law“. *Journal of Animal Law and Ethics* 3, br. 1 (2009): 29-51.
2. Arluke, Arnold i Luke Carter. „Physical Cruelty Toward Animals in Massachusetts 1975-1990“. *Society and animals* 5, br. 3 (1997): 195-204.
3. Barbić, Jakša i Mirela Župan, ur. *Pravna zaštita kućnih ljubimaca*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2023.
4. Blattner, Charlotte. „Secondary Victimization of Animals in Criminal Procedure: Lessons from Switzerland“. *Journal of Animal Ethics* 10, br. 1 (2020): 1-32.
5. Bräuer, Juliane. *Do Animals Think?* Pristup 4. lipnja 2024. <https://www.psychologytoday.com/us/blog/smarter-you-think/202003/do-animals-think>
6. Cohen, Esther. *The Crossroads of Justice: Law and Culture in Late Medieval France*. Leiden, New York, Koln: E.J. Brill, 1993.
7. Čiča, Zoran, ur. *Ta ravnopravna stvorenja – 100 odgovora na 100 pitanja o pravima životinja*. Čakovec: Dvostruka duga, 2007.
8. Džaja, Petar, Jozo Grbavac, Magdalena Palić, Petar Tomšić i Krešimir Severin. „O pravima i suđenjima životinja kroz povijest“. *Hrvatski veterinarski vjesnik* 29, br. 4 (2021): 62-69.
9. Epstein, Richard A. „Animals as Objects, or Subjects, of Rights, in Animal Rights“. *John M. Olin Law & Economics Working Paper*, br. 171 (2002): 1-35.
10. Evans, Edward P. *The Criminal Prosecution and Capital Punishment of Animals*. London: The Lawbook Exch, 1999.
11. Fasel N., Rafael i Sean C. Butler. *Animal Rights Law*. Oxford, London, New York, New Delhi, Sydney: Hart Publishing, 2023.
12. Favre, David. „Living Property: A New Status for Animals Within the Legal System“. *Marquette Law Review* 93, br. 3 (2010): 1021-1070.
13. Francione Gary L. „Animals – Property or Persons?“. U: *Animal Rights: Current Debates and New Directions*, ed. Cass R. Sunstein i Martha C. Nussbaum, 1-45. New York: Oxford University Press, 2004.
14. Horvat, Martina. „Povezanost mučenja životinja s međuljudskim nasiljem“. *Kriminologija i socijalna integracija* 19, br. 1 (2011): 83-98.
15. Ireland Moore, Andrew. „Defining Animals as Crime Victims“. *Journal of Animal Law* 91 (2005): 91-108.
16. Jakovljević, Dragan. „Prava za životinje“. *Filozofska istraživanja* 129, br. 1 (2013): 167-182.
17. Klasiček, Dubravka i Nedić Tomislav „Contemporary Property (Rights) Challenges – Digital Assets, Animals and Human Body Parts“. *EU and Comparative Law Issues and Challenges Series 7* (2023): 414-442.
18. Klasiček, Dubravka i Tomislav Nedić. „Kućni ljubimci u građanskom pravu“. U: *Pravna zaštita kućnih ljubimaca*, ur. Jakša Barbić i Mirela Župan, 63-86. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2023.
19. Kotzmann, Jane. „Sentience and Intrinsic Worth as a Pluralist Foundation for Fundamental Animal Rights“. *Oxford Journal of Legal Studies* 43, br. 2 (2023): 405-428.
20. Krapac, Davor, Zlata Đurđević, Elizabeta Ivičević Karas, Marin Bonačić i Zoran Burić. *Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije*. Zagreb: Narodne novine, 2020.
21. Lostal, Marina. „De-objectifying Animals: Could they Qualify as Victims before the International Criminal Court?“. *Journal of International Criminal Justice* 19 (2021): 583-610.

22. Mišić Radanović, Nina, Ana Banovac i Veronika Rakuljić. „Status i zaštita životinja u kaznenom pravu Republike Hrvatske“. *Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu* 65 (2022): 279-309.
23. Morrish, Lisa Marry. „The Elephant in the Room: Detrimental Effects of Animals’ Property Status on Standing in Animal Protection Cases“. *Santa Clara Law Review* 53, br. 4 (2014): 1127-1152.
24. Morton, Rochelle, Michelle L. Hebart i Alexandra L. Whittaker. „Increasing Maximum Penalties for Animal Welfare Offences in South Australia – Has It Caused Penal Change?“. *Animals* 8, br. 12 (2018): 1-17.
25. Muller-Harris, Debra L. „Animal Violence Court: A Therapeutic Jurisprudence-Based Problem-Solving Court for the Adjudication of Animal Cruelty Cases Involving Juvenile Offenders and Animal Hoarders“. *Animal Law Review* 17 (2011): 313-336.
26. Nedić, Tomislav. „Formalno određenje prava životinja kao pravne grane“. U: *Pravopolitika-bioetika*, ur. Josip Guć i Hrvoje Jurić, 75-91. Zagreb: Pergamena, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Centar za integrativnu bioetiku, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku, 2021.
27. Nedić, Tomislav. „Primjenjivost nužne obrane kod kaznenog djela mučenja ili ubijanja životinje“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 38, br. 2 (2017): 779-798.
28. Nedić, Tomislav i Klasiček Dubravka. „Questioning Animals’ Status as Objects of Property Rights in Croatian and Comparative Property Law“. *Pravni vjesnik* 39, br. 2 (2023): 53-70.
29. Novoselec, Petar. *Opći dio kaznenog prava*. Osijek: Pravni fakultet, 2016.
30. Novoselec, Petar. „Sudska praksa“. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* 14, br. 2 (2007): 1031-1036.
31. Pardo, Michelle C. „Legal Personhood for Animals: Has Science Made Its Case?“. *Animals* 13, br. 2339 (2023): 1-14.
32. Primorac, Damir, Ivana Stipanović i Maja Pilić. *Kazneno procesno pravo*. Mostar: Alfa, 2021.
33. Regan, Tom. *Defending Animal Rights*. Illinois: University of Illinois Press, 2006.
34. Rosengard, David. „Applying Crime Victims Rights’ to Victims of Animal Maltreatment“. U: *Animals as Crime Victims*, ur. Lacey Levitt, David Rosengard i Jessica Rubin. Connecticut: University of Connecticut School of Law, 2024.
35. Severin, Krešimir. „Sudskoveterinarska vještačenja – pas kao žrtva i počinitelj“. U: *Pravna zaštita kućnih ljubimaca*, ur. Jakša Barbić i Mirela Župan. 165-181. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2023.
36. Singer, Petar. *Oslobođenje životinja*. Zagreb: Ibis grafika, 1998.
37. Sunstein, Cass R. „Standing for Animals“. *Public Law and Legal Theory Working Papers*, br. 6 (1999): 1-38.
38. Sykes, Katie. „Human Drama, Animal Trials: What the Medieval Animal Trials can Teach us about Justice for Animals“. *Animal Law Review* 17 (2011): 273-311.
39. Visković, Nikola. *Životinja i čovjek, Prilog kulturnoj zoologiji*. Split: Književni krug, 1996.
40. Vodinelić, Vladimir. *Građansko pravo, Uvod u građansko pravo i opšti deo građanskog prava*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu, 2012.
41. Vuletić, Igor. „Kritički osvrt na kazneno djelo ubijanja ili mučenja životinje u hrvatskom kaznenom pravu“. U: *Pravna zaštita kućnih ljubimaca*, ur. Jakša Barbić i Mirela Župan, 101-117. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2023.
42. Winkler, Sandra. „Neka pravna promišljanja o položaju kućnih ljubimaca u obitelji“. U: *Pravna zaštita kućnih ljubimaca*, ur. Jakša Barbić i Mirela Župan, 87-100. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2023.

Pravni propisi:

1. Austrijski Kazneni zakon (*Strafgesetzbuch StGB*), BGBl br. 60/1974. od 23. siječnja 1974., s posljednjim izmjenama BGBl I. br. 100/2023 od 1. rujna 2023.
2. Austrijski Savezni ustavni zakon (*Bundes-Verfassungsgesetz*), BGBl. I br. 111/2013 od 12. srpnja 2013., s posljednjim izmjenama BGBl. I br. 82/2019 od 5. srpnja 2019.
3. Kazneni zakon, Narodne novine, br. 110/97., 27/98., 50/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08., 57/11., 143/12.
4. Kazneni zakon, Narodne novine, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21., 114/22., 114/23., 36/24.
5. Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine, br. 36/03., 21/04., 69/04., 18/05., 42/10., 42/11., 59/14., 76/14., 46/16., 75/17., 31/23.
6. Njemački Temeljni zakon (*Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland*), BGBl. I S. od 23. svibnja 1949, s posljednjim izmjenama BGBl. I 94 od 25. ožujka 2025.
7. Njemački Zakon o kaznenom postupku (*Strafprozessordnung – StPO*), RGBI 1877, br. 8 od 1. veljače 1877., s posljednjim izmjenama br. 234 od 16. srpnja 2024.
8. Njemački Zakon o zaštiti životinja (*Tierschutzgesetz*), BGBl I br. 74 od 29. srpnja 1972., s posljednjim izmjenama br. 44 od 5. srpnja 2017.
9. Protocol annexed to the Treaty of the European Community – Protocol on Protection and Welfare of Animals (1997), SL C 321 E, 29.11.2006.
10. Švicarski Savezni ustav (*Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft*), AS 1999 2556 od 1. siječnja 2000., s posljednjim izmjenama br. AS 2024 1234 od 15. prosinca 2024.
11. Švicarski Zakon o kaznenom postupku (*Schweizerische Strafprozessordnung*), AS 2010 1881 od 5. listopada 2007., s posljednjim izmjenama br. AS 2024 27 od 1. srpnja 2024.
12. Talijanski Kazneni zakon (*Codice Penale*), Gazzetta Ufficiale, br. 251 od 26. listopada 1930., s posljednjim izmjenama br. 114 od 9. kolovoza 2024.
13. Talijanski Ustav (*Costituzione della Repubblica Italiana*), Gazzetta Ufficiale, br. 298 od 27. prosinca 1947., s posljednjim izmjenama br. 235 od 7. listopada 2023.
14. Talijanski Zakon o kaznenom postupku (*Codice di procedura penale, Decreto del Presidente della Repubblica 22 settembre 1988, n. 447.*) s posljednjim izmjenama br. 187 od 10. kolovoza 2024.
15. *The Delaware Code*. FindLaw. Pristup 12. srpnja 2024. <https://codes.findlaw.com/de/title-11-crimes-and-criminal-procedure/de-code-sect-11-9401.html>
16. Ugovor o funkcioniranju EU-a, SL C 202/49, 7.6.2016.
17. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 137/97., 08/98., 113/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10., 05/14.
18. Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine, br. 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 126/19., 130/20., 80/22., 36/24., 72/25.
19. Zakon o zaštiti životinja, Narodne novine, br. 102/17., 32/19., 78/24.

Sudska praksa:

1. Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, 7. K-113/20-7 od 29. ožujka 2021.
2. Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, 13.-K-1262/21-7 od 16. lipnja 2021.
3. Presuda Općinskog suda u Čakovcu, K-13/2024-12 od 27. ožujka 2024.
4. Presuda Općinskog suda u Gospiću, 12 K-152/2022-2 od 19. rujna 2022.
5. Presuda Općinskog suda u Osijeku, 39 K-143/2019-2 od 4. ožujka 2019.
6. Presuda Općinskog suda u Osijeku, 44. K-603/2022-2 od 3. studenoga 2022.
7. Presuda Općinskog suda u Osijeku, K-603/2024.-2. od 16. listopada 2024.
8. Presuda Općinskog suda u Osijeku, K-764/2019-23 od 17. rujna 2021.
9. Presuda Općinskog suda u Pazinu, K-234/2022 od 17. listopada 2023.
10. Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, III Kr 45/2019-5 od 12. rujna 2019.
11. Presuda Županijskog suda u Osijeku, Kž-540/2021-4 od 11. studenoga 2021.

12. Presuda Županijskog suda u Splitu, KŽ-372/07 od 12. rujna 2007.
13. Supreme Court of Oregon, *State v. Fessenden*, 355 Or. 759, Case No. S061740. August 7, 2014.
14. Županijski sud u Bjelovaru, br. GŽ-835/11-2 od 8. prosinca 2012.
15. Županijski sud u Varaždinu, br. GŽ-2997/15-3 od 10. ožujka 2016.

Mrežni izvori:

1. *Animals as Crime Victims: Development of a New Legal Status*. Pristup 27. srpnja 2024. <https://aldf.org/article/animals-as-crime-victims-development-of-a-new-legal-status/>
2. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pristup 3. lipnja 2024. <https://www.lzmk.hr/djelatnost/projekti/projekti-u-tijeku/hrvatska-enciklopedija-mrezno-izdanje>

Maja Pilić*
Petar Lesko**

Summary

SOME LEGAL ISSUES ON THE STATUS OF ANIMALS IN CRIMINAL PROCEEDINGS: CROATIAN AND COMPARATIVE PERSPECTIVE

The issue of the legal status of animals in criminal proceedings is one of the least researched areas within criminal law science. Despite the growing awareness of animal protection, their position in criminal proceedings remains legally unregulated. This paper analyses the legal status of animals through criminal and criminal procedural law, with a special emphasis on the Croatian legal framework and its limitations. The paper also provides a comparative overview of selected legal systems in which significant strides have been made towards recognizing animals as subjects of criminal law protection. The aim of the paper is to explore the possibilities of redefining the legal concept of a “victim” in criminal proceedings in a direction that would include animals as sentient beings. This recognition of a certain procedural subjectivity for animals would contribute to strengthening their real protection and open up space for further legislative reforms.

Keywords: *animals; killing or torturing animals; criminal procedure; victim; comparative law.*

---

* Maja Pilić, Ph.D., Assistant Professor, University of Split, Faculty of Forensic Sciences; maja.pilic@forenzika.unist.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1979-3023>.

** Petar Lesko, Mag. Crim., Student, University of Mostar, Faculty of Law; petar.lesko@pf.sum.ba. ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-1865-6233>.

This article was created as a continuation of the research of the graduate thesis of a student of the graduate study of Criminalistics and Security Management at the Faculty of Law of the University of Mostar entitled “Legal Regulation of Killing and Torture of Animals in Bosnia and Herzegovina.”